

Filmen om Linus

- en utbildningsfilm som underlag för bättre bemötande av personer med AST (Autism-spektrumtillstånd)

Gör så här:

Se film 1 om Linus besök till vårdcentralen.

Därefter går gruppen gemensamt igenom diskussionsfrågorna och ser varje scen för sig.

Som avslutning ser ni film 2 och diskuterar alternativa sätt att hantera de situationer som tas upp i filmen.

Beräknad tidsåtgång är en och en halv timme för att se filmerna, läsa igenom materialet och föra en diskussion i arbetsgruppen.

Målsättning

Att ge en ökad kunskap kring AST och förbättra bemötandet av patienter med särskilda behov.

Utveckling

Mer kunskap om betydelsen av goda möten, och hur dessa skapas, kan bidra till inspiration och idéer för hur du kan utvecklas i dina dagliga möten med patienter, närstående och kollegor.

Författare

Diskussionsunderlaget är framtaget av Hälsofrämjande bemötande-gruppen i Landstinget i Östergötland. Arbetsgruppen består av:

Sofie Drake, Kommunikatör
Wanda Hall, Socionom
Per Wahlgren, Filmproducent
Agneta Julinder, leg. Psykolog/vårdenhetschef
Malin Nordlander, leg. Arbetsterapeut/vårdenhetschef

Materialet finns på webben

Materialet finns i sin originalform på HFS webbplats www.natverket-hfs.se. Där finns även en del av litteraturlippen direktlänkade.

Introduktion

Varför behövs en film om bemötande av patienter med autismspektrumtillstånd (AST)?

Studier visar att personer med neuropsykiska funktionsstörningar ofta får felaktig behandling, blir missförstådda och undviker att söka vård. Genom att lära sig mer om hur personer med AST beter sig, kan vårdpersonal känna igen och bättre identifiera dessa patienters behov. Dessa filmer och diskussionsunderlag syftar till att ge exempel på olika sätt att bemöta Linus. Materialet är även tänkt att fungera för patienter som av andra anledningar än just AST har särskilda behov. Det kan gälla t ex personer från andra kulturer, personer med olika typer av funktionshinder mm.

Västra Götalandsregionen har tagit fram en webbaserad utbildning för olika typer av funktionshinder och tips på bemötande, som är ett utmärkt komplement till filmen. Läs mer på <http://bemotandeutbildning.vgregion.se/loggedin/Utbildning-Page.aspx>

Filmen om Linus kan ses som ett komplement till det utbildningsmaterial för Hälsofrämjande möten som Landstinget i Östergötland har tagit fram för patienter och närstående utan AST eller andra särskilda bemötandebeständ.

Mötet har betydelse

Forskning visar att innehållet i mötet mellan professionella och patienter och det stöd patienter upplever sig få kan påverka...

- Patientens livskvalitet och hälsa
- De medicinska resultaten
- Följsamheten till ordinerad behandling
- Konsultationstiden i det enskilda mötet
- Placeboeffekter
- Patientens tillfredsställelse med hälso- och sjukvården
- Antalet återbesök

Mötet mellan patient och professionella kan vidare ha betydelse för...

- Patientsäkerhetsarbete
- Professionellas arbetsmiljö
- Sjukvårdens effektivitet

Bemötandets betydelse finns slutligen fastställt i...

- Lagar och politiska styrdokument

Citat

"Ett hälsofrämjande möte handlar i grunden om ett förhållningssätt. Att använda den tid man har till förfogande för att på olika sätt stärka individen i den situation hon/han befinner sig."

"Flerårig forskning och erfarenhet bekräftar att viktiga aspekter i mötet med professionella inom hälso- och sjukvård är just att bli stöttad, tagen på allvar, respekterad och lyssnad på."

Diskussionsunderlag

Scen 1. Linus går in på vårdcentralens reception

Diskussionsfråga till scen 1:

- Vad tänker ni när ni ser Linus i receptionen?

Kommentarer till scen 1:

- Förstår inte hur han ska bete sig i situationen
- Frågar inte
- Kortfattad, entonigt tal

Scen 2. I väntrummet

Diskussionsfråga till scen 2:

- Vad i Linus beteende reagerar du själv på?

Kommentarer till scen 2:

- Fokuserad uppmärksamhet – avskärmad från omgivningen
- Annorlunda tidsuppfattning – upplevelse av tio minuters försening
- Oförmåga att anpassa sig till sociala spelregler
- Bristande ögonkontakt

Scen 3. Linus träffar läkaren - kallprat

Diskussionsfråga till scen 3:

- Dela era erfarenheter med varandra om möten ni haft med patienter med särskilda kommunikationsbehov – både gånger som gått bra och mindre bra!

Kommentar till scen 3:

- Svårt att förstå kallprat
- Uppfattar inte ironi
- Svårt att hantera flera frågor samtidigt
- Fastnar lätt i fakta och detaljer
- Lång svarstid

Scen 4. Linus träffar läkaren – undersökningen

Diskussionsfråga till scen 4:

- Ge alternativ till hur läkaren hade kunnat bemöta Linus under kroppsundersökningen.

Kommentarer till scen 4:

- Oförberedd på hur undersökningen ska gå till
- Upplever obehag vid beröring

Scen 5. Linus träffar läkaren – receptet

Diskussionsfråga till scen 5:

- Vad är hälsofrämjande i det här mötet?

Kommentarer till scen 5:

- För mycket och otydlig information, svårt att ta till sig
- Tolkar ordagrant, förstår ej metaforer

Citat

"God kommunikation är avgörande för patientsäkerheten."

Scen 6. Besöket avslutas och Linus ska hämta ut sin medicin

Diskussionsfråga till scen 6:

- Vad har du för strategier för patientmöten där du inte lyckas förmedla det du hade tänkt dig?

Kommentarer till scen 6:

- Förstår inte signaler på att besöket är slut
- Har inte tagit till sig informationen
- Svårt att orientera sig

Avslutande diskussionsfråga:

Har filmerna belyst något nytt som du inte tänkt på tidigare?
I så fall vad?

Litteraturtips

Hans Ruthberg om patientsäkerhetsarbete:
Artikel i Läkartidningen: www.lakartidningen.se/07engine.php?articleId=12720

Eva Nilsson Bågenholm och Heidi Stensmyren om "kommunikation- en säkerhetsfråga".
Artikel i Läkartidningen: www.lakartidningen.se/07engine.php?articleId=13801

Korta fakta om AST

Personer med autismspektrumtillstånd (AST) uppfattar inte alltid sammanhang och situationer på det sätt som vi normalt förväntar oss. Ibland kan en lång tystnad, eller entoniga svar misstolkas som att personen är oförskämd eller inte förstår. Lång svarstid gör många osäkra och lusten att fylla i eller svara åt personen är stor. Genom att vänta in och ge personen tid får du reda på om dialogen fungerar.

Vad bör jag tänka på?

I samtal:

- Använd ett tydligt och konkret språk
- Undvik öppna frågor
- Ge personen tid att tänka efter
- Ha överseende med "brutal ärlighet"
- Undvik metaforer och ordspråk
- Undvik kallprat
- Var tydlig vid avslut och när det är dags att byta samtalsämne
- Våga fråga och be om ursäkt om du varit otydlig

I möte:

- Berätta hur lång tid mötet ska ta, och håll tiden
- Beskriv hur mötet kommer att gå till och vad det kommer att innehålla
- Sammanfatta vad som sagts och bestämts

Socialt samspel är ett av de områden som personer med AST ofta har svårigheter inom, t ex genom att inte kunna tolka kroppsspråk och gester. Deras eget kroppsspråk kan vara begränsat och/eller inte anpassat efter den situation de befinner sig i. Personer med AST undviker ofta ögonkontakt. Många har svårt att dela sina känslor och intressen med andra och kan även ha svårt att sätta sig in i hur andra människor känner och tänker.

Kommunikation. Många personer med AST har svårigheter att kommunicera med andra eftersom de kan ha svårt att anpassa sig till den de talar med. De uppfattar ofta det som sägs bokstavligt. Rösläge och kroppsspråk överensstämmer inte alltid med det de vill säga.

Udda och upprepade beteenden och intressen. Personer med AST kan bli fixerade vid oändamålsenliga rutiner och ritualer eller ha intressen som är överdrivna i sin intensitet.

Många med AST har bristande motorik och uppfattar sinnesintryck annorlunda. Symtomen varierar från individ till individ.

Citat

"Ett gott bemötande har visat sig viktigt för att öka patientens motivation och förmåga att göra förändringar som är viktiga för hans eller hennes hälsa och livssituation."

Länktips

<http://www.1177.se/Ostergotland/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Autism/>

<http://www.do.se/Documents/rapporter/R%C3%A4tten%20till%20sjukv%C3%A5rd%20p%C3%A5%20lika%20villkor.pdf>